

Prav tedaj, junaci!“ — ogovori jih glasno zopet. „Poslušajte tedaj svojega harambašo!“

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Pešta 30. marca. (Magjarsko pravo.) Ob novem letu sem si tukaj stanišče najel, ktero bi bilo imelo sred meseca januarja vže meni pripravljeno biti, in ga pri tej priliki zaaral z 20 gold., da mi ostane zagotovljeno, vedoč, da je težko v Peštu si stanišče preskrbeti. Po nekih zadržkih sem prišel še le v drugi polovici meseca februarja le-sem, popolnoma si v svesti, da mi je najeto stanišče pripravljeno. Pa kaj se zgodi? Čez noč se nekdo v moje stanišče brez vednosti gospodarjeve vseli a se noče mi umekniti. Gospodar toži; al namesti da bi bil pravdo dobil, se je narobe obrnilo, kajti vsiljenec je v sorodu z notarjem pri uradu, ker ta je v tej reči razsodil. Vse moje poti s pričami vred bile so zastonj in le pravda bi mi bila do pravice pomogla, ktere pa zatega del nisem pričel, ker bode vsiljenec konec malega travna moje stanišče zapustil; pravda pa bi se bila do tistihmal pri tukajšnjih sodnijah še komaj prav pričela. — Če Magjari tudi v važnejših rečeh so taki sodniki, kakor v tej mali stvari, gorjé mu, kdor se tukaj pravda!

Iz Gradca 1. aprila. — i. — Ker je treba, da Slovenec opazuje vse, kar se godi na zemlji slovenski ali blizo nje, naj Vam povém, kaj je za velikonočne pirhe zléglo novo politično tukajšnje društvo, ki se imenuje društvo „nemških narodnjakov“. Glavne točke programu tega društva so: Buditi narodno zavest, — po zbujeni tej zavesti delati na to, da se v severni zavezi zedinjenim 30 milijonom Nemcev pridružijo tudi južni Nemci in tako postane „velika Nemčija“ (ali je jo mogoče vstvariti brez razrušene Avstrije? to ne briga Velikonemce) — podlaga pravi demokraciji je močan, zaveden narod, ki pozná svoje potrebe in je v stanu vladati se sam (ali ni to demokratična ljudovlada ali republika?) — poslednja točka programu pa je boj z Rimom. „Odkritosrčno smo Vam povedali“ — tako sklepa poziv nemških narodnjakov — „kaj hočemo, česa želimo.“ — Istina! prav odkritosrčno. Kaj pa bi državni pravdniki in sodnije rekle, ako bi kako slovansko društvo tak program stavilo za svoj narod? —

Iz tržaške okolice. (En sitnež pri volitvah.) „Okoličanski zaupniki so priporočali volilcem, naj volijo g. Starca. Zakaj pa je silil g. Pahor ljudi svoje kaplanije, naj njega volijo, in zakaj jim je lastnoročno zapisal svoje ime na volilne listke ter jim grozil — tako je šla v nedeljo in v pondeljek sploh govorica, mi pa tega skoro ne verjamemo — da jih bode „izmaševal“ (raztolmačite si sami besedo!) ako bodo koga družega a ne njega volili, to sam Bog vedi. Ako tudi ne verjamemo, kakor sem rekel, da je hotel svoje ljudi „izmaševati“, vsaj smemo misliti, da je vedel, da kot kaplan ne more biti voljen za poslanca, ter da je hotel narodu in njegovim kandidatom samo zabavljati. Sploh je njegovo javno politiško ravnanje dokipelo do vrhunca, in čas je, da ga slovenski časniki gledé tega delovanja zavrnejo.“ Tako piše goriška „Domovina“ v 13. listu.

— (Kmetijska izložba) bode meseca septembra t. l. v Trstu, in sicer za Primorsko, Dalmacijo in Kranjsko.

Izpod Ljubljane 5. aprila. J. — Ni davno, ko so nam „Novice“ naznanile ukaz, ki ga je dalo sl. c. kr. deželno predsedništvo svojim gosposkam po deželi, naj slovenske vloge rešujejo po slovenski. Žalibog! da ostajajo taki ukazi le na papirji v kancelijah, in da po takem mi kmetje moramo vse zaupanje

zgubiti, da se nam kdaj reže košček domačega kruha! Kdor ne verjame, mu lahko pokažemo nemški odlok na slovensko vlogo od 26. sušca t. l. št. 7896. Pri tej priliki izrekujemo prošnjo do c. kr. deželnega gospoda predsednika, naj bi blagovolil storiti, kar smo brali v obravnavah zadnjega deželnega zbora v govoru gosp. dr. Bleiweisa, in naj se potrudi sam v pisarnice okrajnih gosposk in pogleda v registraturo, koliko najde slovenskih odlokov. — Prosimo lepo!

Iz Ljubljane. Neko novo društvo na delnice (akcije) se snuje na Dunaji na pripomoč kranjskoštajarsko-koroškemu trgovstvu, rudarstvu in obrtništvu. Kader bode za 5 milijonov kapitala skupaj, začne društvo svoje delovanje. Ustanovniki temu društvu so gospodje: Fid. Trpinec, Peter Kozler, dr. Kozler, Jan. Kozler in Jan. Baumgartner v Ljubljani, K. Obreza na Vrhniki, K. Pamer v Trstu.

— Na vprašanje nekterih kmetov med Ljubljano in Kranjem: ali bi še zdaj lahko obsejali polje, čez ktero bo vprihodnje se železnica peljala? odgovorimo to, da, če se primeri, da se začne železnica kmalu delati čez kako obsejano polje, morajo se gospodarjem povrniti vsi stroški posetve na taci prostorih.

— (O delitvi srebernih svetinj za pridno sadjerejo mladima sadjerejcema) poroča gospod Fid. Trpinec družbi kmetijski, da je svetinjo gosp. Francetu Kadivcu v Škofji Loki izročil administrator loške grajščine, svetinjo mlademu gosp. Jožefu Jarcu v Medvodah pa prečastiti gosp. fajmošter Tomec v Preskvi na sv. Jožefa dan z gêsлом Vodnikove pesmi:

„Jablane, hruške in druge cepé

Cepi v mladosti za stare zobé“!

Oba mladenča, ki imata posebno veselje do sadjereje in živo priznavata njeno veliko korist, sta očitno ginjena sprejela lepi spominek naše kmetijske družbe in obljubila, da hočeta marljivo delati na povzdigo vrtarstva domačega. Le tako naprej! jim kličemo tudi mi. — Pri tej priliki naznanja gosp. Fid. Trpinec kmetijski družbi hvalevredno novico, da je vrt loške grajščine zasaditi dal z najžlahnejšimi plemeni sadnih drevov, ki jih je dobil iz Verone in pa iz Tirolov iz slavnoznanega vrta rajncega nadvojvode Janeza v Bocen-u, in da bojo sadjerejci okolice loške vprihodnje lahko cepičev teh žlahnih plemen dobivali.

— V bukvarnici Gerberjevi se vidi v prekrasnem zavitku in dragoceni notranji opravi adresa, ktera se iz Ljubljane pošlje sv. Očetu Piju IX. v Rim — spominek res lep, kteremu pa to še večo vrednost daje, da iz srca pride vernih katoličanov.

— (Odbor katoliške družbe za Kranjsko) je sklenil troje to-le: Slovenska knjižica s podobo sv. Očeta in papeževa poslovenjena himna se bo 10. in 11. aprila dobivala na prodaj ne le v Ljubljani in po Kranjskem, ampak tudi po družih slovenskih pokrajinah, družbini udje jo dobijo zastonj. Slovesna maša katoliške družbe bo v soboto ob 10. uri v nunski cerkvi, 11. aprila ob 6. zvečer pa bo v čitalnični dvorani shod udov, pri kterem se imajo vrstiti govori, branja in petje. Vsi udje so povabljeni k temu shodu.

— Vsak, kdor našega dr. Razlaga pozná — in kdo neki ga ne pozná, kdor le kaj bere, kar se po svetu godí! — hvali predlog odbora narodnega, naj dr. Razlaga volijo za deželnega poslanca. Tako tudi „Domovina“ piše sledeče: „Za deželno-zbornega poslanca za kranjski, tržiški in loški okraj na Gorenskem priporoča odbor narodnega društva „Slovenije“ slavnega narodnjaka gosp. dr. Jakoba Razlaga, advokata v Brežicah, ki je po posestvu in volilni pravici tudi

Kranjec. Ta možak je res neprecenljiva pridobitev za kranjski zbor.“

— Gosp. dr. Toman je hitel v saboto iz Dunaja v Kamnogorico, kjer mu je brat njegov, občespoštovani fužinar, nagle bolezi zelo nevarno zbolel.

— Kar Ljubljana stoji, ni imel mestni zástop še take „uniforme“, kakor zdaj, ko v njem sedijo samo udje konstitucionalnega društva, katerim je „Tagblatt“ profet. Sklepalo se bode zdaj — ako govorniki Zakrajšek, Hansel in Trpin ne delajo kake opozicije — vse enoglasno; prav tako se je tudi iztêkla volitev županova in podžupanova; za unega je bil voljen gosp. dr. Zupan, za tega gosp. Dežman. Ko so se drug družega enmalo pokadili, volili so brž odseke tudi enoglasno.

— V nedeljo so imeli deležniki mestne kosarne v Trnovem občni zbor, v katerem je vodstvo račun položilo o stroških in dohodkih te kosarne. Ker so lanski dohodki po vkvartiranih vojaci za 218 gld. 45 kr. manjši bili — je rekel prvomestnik gosp. Horak — moramo veseli biti, da so zdaj poplačani vsi dolgovi te hiše. — Gosp. Regalijev predlog: naj se dozida tej kosarni več prostora, ker je še več hišnih gospodarjev, ki bi radi svoje vojake nastanili v to kosarno, je bil s tem rešen, da se to zgodi, kader se toliko hišnikov oglasi, da se z njihovimi doneski more dozidati zaželjeni prostor.

— V zadnji „Sokolovi“ veselici je bilo smeha za popokati. Gosp. Noli je v izvrstnem kupletu opisal smešne dogodbe najnovejšega časa v našem „konstitucionalnem“ mestu. Spominku Vodnikovemu je došel donešek od 47 gold. Res „utile dulce!“

— (Še nekaj, kar se je le bolj za kolisami godilo pri prvem ustanovnem zboru učiteljskega društva.) Program razgovorov je bil sestavljen iz več vprašanj, izmed katerih se je posebno pri točki: kako naj se ljudski učitelj vêde po novi šolski postavi? najživejše debatovalo. Gosp. Močnik je predlagal, naj se naša mladina tudi zana-prej še po krščansko-nravni poti podučuje; to je pa posebno gosp. Eppicha nekako razjarilo, da je prav po izgledu svojih konstitucionalnih tovaršev na dolgo in široko govoril, pa — prav nič povedal. Kakor je bila podoba, se je njegovim čudnim frazam in njegovi smešni nemščini še celó g. Lessjak smejal, ki pa je — čeravno duhovnik — vendar predlagal, naj se popusti Močnikov predlog. Učitelj Eppich, ves navdušen za prof. Pirkerja, „konst.“ govornika per excellence, je neki njega tudi za predsednika novemu učiteljskemu društvu nasvetoval dodavši še to, da g. Pirker ta posel prav rad prevzame. No, g. Pirker bi bil učiteljem ljudskih šol in društvu ljudskih učiteljev res prav potreben! Ali bi realkin učitelj, ki še ud ni učiteljskemu društvu, po takem ne prišel med ljudske učitelje prav kakor Poncij v kredo? Mi bi le toliko rekli, da naj ostaneta gospoda Eppich in Pirker tam, kjer sta, in da naj navdušujeta raje „Tagblattovce“, kajti naši ljudski učitelji bodo tudi brez njihove „inteligencije“ in brez „Tagblattove kulture“ gotovo bolje in vseleje napredovali. Eppichov trud je bil tedaj brez vspeha.

— (Tabori na Slovenskem.) To spomlad bodo, kolikor je dozda znano, sledeči tabori: 2. maja v Sevnici (Lichtenwald), 9. maja v Kalcu, 17. maja pri Ljubljani, nadalje v zdaj še nedoločenih časih pri Gorici in Trstu, na Koroškem, pri sv. Jerneju na dolenskem Kranjskem, v Frauahajmu, Ormužu in v Slov. Goricah.

— (Vprašanje.) Ali je mar res, kar ljubljanski dopisnik v „Slov. Nar.“ piše o izdelovanju slovenskega slovarja? Mi nismo môgli nič prav gotovega izvedeti; reklo se nam pa je vendar, da je mnogo nerresnice v onem dopisu; zato bi na vsako stran hasnilo,

da bi odbor sam — če je kateri, ki se peča s slovarjem — blagovolil odkriti resnico in povedal, kako in kaj?

— Grof Wurmbrand je „Tagblatt“ pozval, naj dokaže obrekovanje „katol. društva“, sicer ga okliče za lažnika. V včerajšnjem „Triglavu“ naznanja grof Wurmbrand, da „Tagbl.“ se še ni opravičil. In vendar se ta list drzne drugim očitati laž!

Naznanilo.

Iz mnozih dopisov pozvedujem, da je večina volilcev kranjsko-loško-tržiškega okraja nameravala namesti ranjcega gosp. Antona Kos-a ko poslanca v deželni zbor mene voliti.

Tega zaupanja sem sicer prav vesel in tudi prav hvaležen. Al prepričan o veliki važnosti in pa težavi poslanstva ravno v sedanjih časih, in želeč, da se odvrne vsaka pomota med volilci, ne morem se zdržati, da ne bi očitno tudi jez priporočal zmožnejšega in v vseh zadevah izvrstno najdenega, poštenega in vernega rodoljuba, po „Novicah“ in „Danici“ priporočanega gospoda dr. Razlag-a. Prosim tedaj volilce vse: naj enoglasno namesti mene volijo njega! Boljšega zastopnika v naših mnogovrstnih potrebah ni treba iskati in ga tudi ni lahko dobiti. Mož je, da Bog daj veliko takih!

V Ljubljani 6. aprila 1869.

Fr. Kramar, korar.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Državni zbor se je zopet začel včeraj. Važne reči bo začel kmalu obravnavati, tako na priliko: postavo za ljudske šole (o kateri mi še zmirom mislimo, da bi ta morala biti predmet deželnim zborom) in postavo za prenarodbo zemljiščinih davkov, od ktere, če obvelja tako, kakor je narejena bila v dotičnem odboru, v katerem je bil tudi g. Svetec, se neki smemo nadjati polajšanja kmetom. Potreba je velika! — Tehtni dr. Tomanov govor v bramovski debati unidan se je dalje glasil tako-le: „Baron Tinti nam je klical: „bodite odkritosrčni!“ Na to mu odgovarjam, da smo zmirom odkritosrčni bili in resno zmirom zahtevali, naj se želje vsem avstrijskim narodom spolnujejo, kajti le to krepí Avstrijo in jo reši. Vi pa v teh naših zahtevah zmirom le vidite to, da težimo kam drugam. Tudi poslanec Skene je to danes izustil rekši: „ako vi dosežete, česar želite, bomo tudi mi dosegli, česar mi želimo — združbo z Nemčijo!“ Te besede smo slišali danes. Ako bi bil jaz kaj tacega rekel ali kak drug zastopnik slovanskega naroda, — ako bi bil na priliko rekel: če nam ne daste, kar je naše, osnujemo si slovansko državo ali se podvržemo ruskemu gêslu itd.“ — kaj bi bili vi rekli? Kaj pa so naše želje? Naše želje merijo na to, da se spolnijo v Avstriji, a da se spolnijo pošteno. To dela razloček med našimi željami in tem, kar je rekel Skene. Naše želje se morejo spolniti v Avstriji, željam pa, ki segajo čez to mejo, veljajo besede državnega kancelarja, ki so se glasile tako-le: „Mi bomo tem dobri, ki so zadovoljni z Avstrijo; proti onim pa, ki sreče svoje iščejo zunaj Avstrije, bode se obrnila država.“ — Gosp. dr. Stammovo berilo o slovanskem jeziku kaže, da je mož o njem govoril kakor slepec o barvah. (Klici: Oho!) Če on o 10 slovanskih narečjih govori, je ta moja beseda že prava. — Po pretresu puhlega jezikoslovja Stammovega, ki je očital Slovonom, da nimajo enega književnega jezika, pride dr. Toman do tega, da reče: Gospôda moja! Nobenega naroda jezik ne gospoduje sedanjega stoletja; le misel,